

Vereniging Markdal duurzaam en vitaal
Keermanslaan 71
4835 GE Breda

BOEKJAAR 2020

INHOUDSOPGAVE ACCOUNTANTSRAPPORT

	Pagina
<u>ACCOUNTANTSRAPPORT</u>	
Samenstellingsverklaring van de accountant	2
<u>BESTUURSVERSLAG</u>	
Bestuursverslag	4
<u>JAARREKENING</u>	
Balans per 31 december 2020	13
Staat van baten en lasten over 2020	15
Grondslagen van waardering en resultaatbepaling	16
Toelichting op de balans	18
Toelichting op de staat van baten en lasten	19

Aan het bestuur van
Vereniging Markdal duurzaam en vitaal
Keermanslaan 71
4835 GE Breda

Breda, 7 juli 2021
Ref. SO/105557/2020

Geacht bestuur,

Hiermee rapporteren wij u omtrent de uitkomst van onze werkzaamheden, die wij ingevolge uw opdracht tot samenstellen van de jaarrekening van Vereniging Markdal duurzaam en vitaal te Breda met betrekking tot het boekjaar 2020 hebben verricht.

SAMENSTELLINGSVERKLARING VAN DE ACCOUNTANT

De jaarrekening van Vereniging Markdal duurzaam en vitaal te Breda is door ons samengesteld op basis van de van u gekregen informatie. De jaarrekening bestaat uit de balans per 31 december 2020 en de staat van baten en lasten over 2020 met de daarbij horende toelichting. In deze toelichting is onder andere een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving opgenomen.

Deze samenstellingsopdracht is door ons uitgevoerd volgens Nederlands recht, waaronder de voor accountants geldende Standaard 4410, 'Samenstellingsopdrachten'. Op grond van deze standaard wordt van ons verwacht dat wij u ondersteunen bij het opstellen en presenteren van de jaarrekening. Wij hebben daarbij onze deskundigheid op het gebied van administratieve verwerking en financiële verslaggeving toegepast.

Bij een samenstellingsopdracht bent u er verantwoordelijk voor dat de informatie klopt en dat u ons alle relevante informatie aanlevert. Wij hebben onze werkzaamheden, in overeenstemming met de daarvoor geldende regelgeving, dan ook uitgevoerd vanuit de veronderstelling dat u aan deze verantwoordelijkheid heeft voldaan. Als slotstuk van onze werkzaamheden zijn wij door het lezen van de jaarrekening globaal nagegaan dat het beeld van de jaarrekening overeenkwam met onze kennis van Vereniging Markdal duurzaam en vitaal. Wij hebben geen controle- of beoordelingswerkzaamheden uitgevoerd die ons in staat stellen om een oordeel te geven of een conclusie te trekken met betrekking tot de getrouwheid van de jaarrekening.

Bij het uitvoeren van deze opdracht hebben wij ons gehouden aan de voor ons geldende relevante ethische voorschriften in de Verordening Gedrags- en Beroepsregels Accountants (VGBA). U en andere gebruikers van deze jaarrekening mogen er dan ook vanuit gaan dat wij de opdracht professioneel, vakbekwaam en zorgvuldig, integer en objectief hebben uitgevoerd en dat wij vertrouwelijk omgaan met de door u verstrekte gegevens.

Breda, 7 juli 2021

Van Oers Accountancy & Advies

J.E. Groenland
Accountant-Administratieconsulent

BESTUURSVERSLAG

Jaarverslag 2020

Doel en organisatie: Wie zijn wij?

De Vereniging Markdal, Duurzaam en Vitaal, is in maart 2013 opgericht. De vereniging beoogt een duurzaam en vitaal Markdal in de breedste zin, onder meer door het realiseren van: een meer natuurlijk watersysteem in samenhang met biodiversiteit, recreatieve natuur- en landschapsbeleving met versterking van het cultuurhistorisch karakter en het stimuleren van economische vitaliteit.

De werkwijze van de vereniging gaat uit van het in 'eigen beheer', in eigen verantwoordelijkheid van bewoners en andere direct betrokkenen, van binnenuit, plannen maken en uitvoeren. De vereniging voert daarvoor de regie. De samenwerkingsovereenkomsten met de Provincie Noord-Brabant, de gemeenten Breda en Alphen-Chaam en het Waterschap Brabantse Delta onderstrepen die werkwijze. De zijn in eerste instantie aangegaan voor het realiseren van 100 ha nieuwe natuur in relatie tot de Kader Richtlijn Water (KRW) maatregelen aan de rivier de Mark. Begin 2016 bleek dat de bewoners/eigenaren bereid zijn de overige 125 ha overblijvende opgave van het NNB in het Markdal te willen helpen realiseren. Een overeenkomst die dat mogelijk maakt is sindsdien in voorbereiding.

De vereniging organiseert werksessies, thema en werkgroep bijeenkomsten en excursies voor leden en niet leden om een zo groot mogelijke groep belangstellenden bij de plannen en de uitvoering te betrekken. Voor de feitelijk realisering is tegelijk met de oprichting van de vereniging ook een stichting opgericht "Stichting, Markdal, Duurzaam en Vitaal" om risico dragend haar plannen te kunnen realiseren. Deze stichting kent een eigen jaarverslag (zie jaarverslag stichting).

De Vereniging werd in eerdere jaren (2013-21 -1-2020) bestuurd door een breed samengesteld Algemeen Beraad (AB) van ca 18 personen, inclusief het dagelijks bestuur van vier personen. Het AB kwam maandelijks bijeen, bepaalde de richting van de ontwikkelingen en toetste de resultaten. Begin 2020 is de organisatiestructuur enigszins gewijzigd*. Het dagelijks bestuur bepaald de koers, het algemeen beraad geeft gevraagd en ongevraagd haar zienswijzen, werkt thema's uit en geeft inhoudelijk support. Het AB nieuwe stijl heeft in de loop van dit jaar gezocht naar invulling van haar nieuwe rol.

De Raad van Advies die tevens raad van Toezicht is voor de Stichting is in januari 2020 in functie gekomen en heeft lopende het jaar haar rol duidelijk opgepakt.

De doelstelling van de vereniging, zoals de naam al aangeeft, is uiteraard breder dan het realiseren van 100 ha nieuwe natuur en de aanpassingen aan de Mark voor de KRW-doelen. De betrokkenheid bij de ontwikkelingen van direct betrokkenen en belangstellenden is groot. Dit grote "Markdal netwerk" geeft de vereniging zo blijkt, ook een groot draagvlak voor gewenste ontwikkelingen. De vereniging zelf kent in 2020 ruim 220 leden. Hierbij moet bedacht worden dat naast individuele leden ook dorps-, wijk- en buurtverenigingen in en om het Markdal lid zijn evenals diverse natuur-, heem- en milieuverenigingen. De vereniging is de kern van het Markdal netwerk.

In de geest van de Omgevingswet

In 2017 ontving de vereniging uit handen van de minister van Infrastructuur en Milieu, Mevr. Melanie Schulz-van Hagen de 'Eenvoudig Beter Trofee. Deze trofee kreeg de vereniging vanwege haar werkwijze 'werken van binnenuit' en 'anders om werken'. Deze werkwijze werd een voorbeeld genoemd, de vereniging een voorloper bij de ontwikkelingen naar de "Omgevingswet" zoals die begin 2020 moet gaan functioneren. Benoemd werd ook het in samenwerking zoeken naar oplossingen en waar nodig de mogelijkheid aangrijpen om grenzen op te rekken bij vaak vanzelfsprekend geachte kaders van overheidswege. Vaak blijkt er meer mogelijk dan eerst gedacht.

Ondanks het vooruitlopen op de omgevingswet is de vereniging nog gebonden aan 'oude' kaders en procedures, denk bv. aan bestemmingsplannen Wet R.0 (Ruimtelijke Ordening), Waterwet en de Wegen Verkeerswet (A58).

De Eenvoudig Beter Trofee leidde tot nog meer belangstelling voor de werkwijze in het Markdal. Uit verschillende hoeken kwamen verzoeken voor uitwisseling van ervaringen. Voor zover mogelijk werd daar positief, maar selectief op ingegaan. De Eenvoudig Beter Trofee heeft een extra nadruk gelegd op de pilot status van het Markdal-initiatief zoals genoemd in de samenwerkingsovereenkomst. Volgens de overeenkomst tussen vereniging en provincie is het initiatief in meerdere opzichten een pilot, zo ook een pilot in het kader van de bestuurlijke vernieuwing. Er is nog weinig ervaring opgedaan met de wijze waarop betrokkenheid (ook wel participatie) hier gestalte krijgt. Tijdens het werken gedurende de afgelopen jaren kwam daar nog een pilotstatus bij. De vereniging maakte als eerste gebruik van een provinciaal 'meerwaardetraject'. Daarmee werden we ook onderdeel van het beleid voor "Een sterker Brabant".

Het proces in het Markdal wordt gezien als een voorbeeld van de wijze waarop betrokkenheid of participatie vorm kan krijgen binnen de bestuurlijke verantwoordelijkheid. Een proces waarbij een samenleving zelf verantwoordelijkheid neemt voor de toekomst van hun leefgebied en -omgeving. Wij spreken dan ook niet van een gebiedsproces maar van een samenlevingsproces.

Van "Perspectief voor het Markdal" naar ontwerpbestemmingsplannen Markdal

Het "Perspectief voor het Markdal" wordt aangeduid als een omgevingsvisie (avant la lettre) voor het Markdal, een visie op weg naar dat duurzame en vitale Markdal. Het perspectief is het resultaat van het intensieve proces, zoals eerder in het begin aangegeven, met alle betrokkenen in en om het gebied.

In het perspectief komen onder meer aan de orde:

- Voorstel tot aanpassing van de begrenzing van het Natuur Netwerk Brabant; VoorKeursAlternatief (VKA) voor de nieuwe loop van de Mark;
- Realisering van initiatieven in het 'meerwaardetraject'

Het VKA is uitvoerbaar geworden door de mogelijkheden die de provincie biedt met het 'meerwaarde traject'. Dit traject is gebaseerd op het "beleid voor een sterker Brabant". Zo werden nieuwe bestemmingen mogelijk, waardoor er gronden beschikbaar kwamen voor de nieuwe Mark en het NNB, die op de gebruikelijke wijze niet beschikbaar kwamen. Het realiseren van de nieuwe mogelijkheden vereiste wel het doorlopen van de bestemmingsplanprocedure. Deze werkwijze is omgekeerd aan de gebruikelijke wijze van werken bij dergelijke projecten. De gebruikelijke wijze gaat uit van eerst gronden kopen, dan inrichten en later de natuurbestemming ambtshalve vastleggen in een bestemmingsplan. Vanuit die visie zijn er verschillende initiatieven uit dit perspectief vertaald in de concept-ontwerp bestemmingsplannen. Een bestemmingsplan voor de voorstellen op het grondgebied van Breda en een voor het grondgebied van Alphen-Chaam. Inmiddels zijn de ontwerpbestemmingsplannen door beide gemeenteraden vastgesteld. Er lopen nog drie beroepsprocedures bij de Raad van State voor het bestemmingsplan voor het Markdalgedeelte in de gemeente Alphen-Chaam.

Werkwijze

In de overeenkomst met de provincie is uitdrukkelijk gesteld dat het uitgangspunt in het gebied 'vrijwillige medewerking' van grondeigenaren is. Dit uitgangspunt is doorslaggevend gebleken in het hele proces. Het werken 'van binnenuit' schept een gelijk speelveld met inbreng van bewoners, grondeigenaren en andere betrokkenen. De ervaring leert dat flexibel werken, uitgaan van zeggenschap en gelijk speelveld regelmatig schuurt met bestaande kaders bij overheden en andere maatschappelijke organisaties.

We doen ervaring op in de geest van de Omgevingswet. We hebben in diverse contacten erop gewezen dat in de concepten voor de tekst van de omgevingswet niets is opgenomen over de wijze waarop initiatieven van bewoners en de daarmee zo gewenste inzet of betrokkenheid kunnen worden gefaciliteerd. De exacte wijze waarop gefaciliteerd kan worden verschilt van project tot project, het kan gaan om financiële ondersteuning maar zeker ook om snelheid van reageren in procedures of om

ondersteunende middelen als ruimte, administratieve ondersteuning etc. Zo kan er ook gedacht worden aan extra kwaliteit voor een project als compensatie voor inzet door 'onbetaalde professionals'.

Het jaar 2020:

Jaarverslagen over 2020 zullen aangeven hoe de covid-19 pandemie de organisaties heeft beïnvloed en daarmee vaak ook de inhoudelijke activiteiten. Voor de vereniging Markdal is dat zeker niet anders.

1. Statuten en organisatie verandering

In januari 2020 werd op de ledenvergadering door de leden ingestemd met een wijziging van de statuten. Dat er wijzigingen nodig waren en hoe die er uit zouden kunnen zien, was al eerder met de leden gedeeld:

- Het bestuur van de Vereniging wordt tot 7 leden uitgebreid.
- Het algemeen beraad kan ongevraagd en gevraagd advies geven, het bestuur is nu richtinggevend.
- De diversiteit van het wat kleinere Algemeen Beraad blijft gewaarborgd.
- Werkgroepen zullen visies blijven ontwikkelen en plannen stimuleren.
- De vereniging kent vanaf januari 2020 een Raad van Advies, deze wordt gevormd door dezelfde personen die de Raad van Toezicht vormen voor de Stichting Markdal, duurzaam en vitaal.

In de Algemene Leden Vergadering (ALV) van mei 2019 werden deze uitgangspunten ondersteund. De nadere uitwerking naar de statuten werd begin 2020 aan de leden voorgelegd. Zie website voor verslag van die ALV.

De functie van het AB werd een wat andere, de bestuursleden maakten er ook geen deel meer van uit. De personele unie tussen de vereniging en de stichting, bestaande tot dan uit een bestuur van 4 personen, verdween in principe uit de statuten. Het bestuur kon worden uitgebreid en dat gebeurde ook meteen. Er kwamen drie nieuwe bestuursleden bij en het AB werd kleiner en zou niet meer maandelijks als een soort algemeen bestuur vergaderen. Het bestuur kan de leden om advies vragen, maar deze leden kunnen uiteraard ook ongevraagd advies geven.

Vooralsnog bleef het bestuur van de vereniging ook het bestuur van de stichting. Naar nieuwe bestuursleden werd gezocht. In de tweede helft van het jaar kwamen er twee potentiële kandidaten bij. Vanaf dat moment draaiden ze al wel mee, maar konden pas formeel bestuurslid worden met instemming van de ledenvergadering. Deze werd uiteindelijk gehouden op 21 december 2020, ten gevolge van de corona maatregelen. Het nieuwe bestuur bestaat nu uit 7 leden. Een bestuurslid vertrok, twee nieuwe werden benoemd.

Bestemmingsplannen:

In het jaaroverzicht 2019 vormden de beide ontwerpbestemmingsplannen "de rode draad". Eind 2019 werden door beide gemeenteraden van respectievelijk Alphen-Chaam en Breda deze vastgesteld. Daarmee waren ze nog niet 'onherroepelijk'.

Op het bestemmingsplan Breda kwamen geen beroepen binnen bij de Raad van State (R.v.S.), echter op het bestemmingsplan Alphen-Chaam wel.

Aangezien er door een van de indieners gevraagd was om een voorlopige voorziening hield de onzekerheid over het hele bestemmingsplan het hele jaar aan. Inmiddels is de voorlopige voorziening door de indieners eind 2020, ingetrokken.

Momenteel (begin 2021) is er nog geen uitspraak van de R.v.S. op de nog voorliggende beroepen. De uitspraak is sowieso van belang voor de verdere werkzaamheden in het Markdal.

In het bestemmingsplan voor het Markdal, gelegen op het grondgebied van Alphen-Chaam, was aangegeven dat vanuit het meerwaarde traject voor het Markdal er nog binnen afzienbare tijd een bestemmingsplan moet komen voor de 'Ontwikkelzone Strijbeek'. De start voor dat bestemmingsplan is in september 2020 gegeven door de gemeenteraad. De vereniging is daarna samen met de gemeente aan de slag gegaan. De zaken die niet meegenomen konden worden in het eerdere bestemmingsplan krijgen hierin hun plaats naast de nieuwe ontwikkelingen die geïnventariseerd worden.

Voor het gebied in het zuiden van Ulvenhout bij de Klokkenberg speelt hetzelfde. Daar moet het planproces nog beginnen.

Van VoorKeursAlternatief naar Voorlopig Ontwerp

2020 was vooral het jaar van de vaststelling van het Voorlopig Ontwerp (VO) voor de aanpassingen aan de Mark en de aanliggende gronden. Eind december 2019 kreeg het bureau RoyalHaskoningDHV de opdracht van het waterschap en de vereniging tot de uitwerking van het VKA naar een VO te maken. Op de ledenvergadering van jan 2020 heeft het bureau zich kort voorgesteld. Op de avond van 17 februari is dat in de Leeuwerik gedaan aan een grote groep belangstellenden.

Er werd het hele jaar intensief gewerkt, tal van zaken werden nader onder de loep genomen, reviews gevraagd, ad hoc sessies en synthese sessies georganiseerd, etc. Tot begin maart konden er nog avonden worden georganiseerd waarbij de betrokkenen met elkaar, rond een kaart b.v., konden staan en zaken bespreken. Daarna moest alles anders. Zoom en Teams werden al snel voor velen een begrip. Ook al konden zo tal van personen betrokken blijven, voor veel andere was digitaal betrokken blijven aanvankelijk niet weggelegd. dat werd pas later in het jaar mogelijk.

In augustus werd ook nog aan enkele landelijke deskundigen te weten prof. Piet Verdonschot en Jasper Candel (WUR) gevraagd vanuit hun expertise te kijken naar het toen voorliggende ontwerp. RoyalHaskoningDHV heeft middels digitale presentatie ook gepoogd iedereen te informeren en betrokken te houden. Voor medewerkers van waterschap, gemeenten, provincie is dat intussen een vanzelfsprekendheid. Niet voor de vrijwilligers van de vereniging 'Markdal'. Een openbare avond was niet mogelijk. Er is later in november een digitale zoom sessie georganiseerd (45 deelnemers) Maar een openbare avond werd node gemist.

Een enkele keer werd er buiten bij de deur van de Markhoeve de mogelijkheid geboden om op beperkte schaal langs te komen, maar fundamentele discussie in een wat grotere groep bleef het hele jaar lastig. Begin oktober was er kort de gelegenheid om fysiek met verschillende kleine groepen in gesprek te gaan over het toen voorliggende concept VO. Maar de tijd was te kort om alle geplande ontmoetingen te houden.

Vanuit een eerdere planning was beoogd dat het VO er aan het einde van de zomer afgerond zou zijn. Door diverse oorzaken zoals de noodzaak van nader onderzoek en ook de coronamaatregelen werd het uiteindelijk eind 2020.

In december gaf het stuurteam groen licht om het VO voor een deel te gaan uitwerken naar een Definitief Ontwerp (DO). Voor de vereniging zijn er nog een aantal punten in het VO die om nadere gesprekken vragen, zoals het kanoën en de paden bij Koekelberg en Galder. Zo ook voor de nadere uitwerking naar het eerste DO. Een DO dat nu gemaakt gaat worden voor de Mark vanaf de Belgische grens tot aan de stuw Galder.

Op de ledenvergadering op 1 december is het VO toegelicht met een video en besproken. Aan de zoom ledenvergadering werd door ruim 50 mensen deelgenomen.

Voor het DO is in 2020 een Bouwteam ingesteld. Namens de vereniging neemt een van de bestuursleden daar aan deel. Als basis voor die verdere uitwerking is er een Realisatie Overeenkomst gesloten door de vereniging en het waterschap de betrokken gemeenten en het Brabantslandschap Al geruime tijd functioneert er een werkteam onder leiding van de procesmanager van de stichting Markdal waarin de andere partners vertegenwoordigd zijn. (zie verslag stichting Markdal)

Bestuurlijk overleg:

Was het tot 2020 gebruikelijk dat er regelmatig een Breed bestuurlijk Overleg was, waarbij de beide wethouders, beide gedeputeerden en bestuurder van het Waterschap samen met twee bestuurders van de vereniging aanwezig waren. In 2020 heeft een dergelijk overleg niet plaats gevonden. Begin 2020 niet door de eind 2019, bestuurlijke aandacht vragende stikstofproblematiek en de daar

uitvolgende wijziging in het provinciaal bestuur. Later door de wens van de betrokken provinciebestuurders om eerst de gerezen problematiek rond de Markhoeve tot een oplossing te brengen.

Wel is er intensief overleg geweest met de betrokken wethouders en het voltallige college van Alphen-Chaam, en middels het stuurteam met de bestuurder van het waterschap. Ambtelijk is er voortdurend contact geweest met provinciale medewerkers.

Voor het overleg met de provincie zijn een aantal zaken nog steeds actueel.

Hoe gaat de vereniging samen met de provincie (via het GOB) de gehele ambitie voor het Natuur Netwerk Brabant (NNB) in het Markdal voor de rivier de Mark en de aansluitende beken de komende jaren realiseren. De onderbouwing is afgerond. De verdere ambities van de Vereniging moeten ook een plaats krijgen in de voortzetting van de samenwerking.

Een van de aandachtspunten waar de vereniging al geruime tijd aandacht voor vraagt is de wijze waarop de inzet van de vele uren door 'onbetaalde professionals' in dit hele proces feitelijk gewaardeerd kan worden. Verschillende bestuurders hebben herhaaldelijk aangegeven dat het proces om de beoogde doelen te halen in het Markdal niet zonder inzet van die 'vrijwilligers' tot stand zou zijn gekomen en zeker niet met het resultaat zoals nu bereikt. De wijze waarop die erkentelijkheid ook werkelijk zichtbaar wordt blijft vooralsnog uit.

Proefboerderij Markhoeve:

In de samenwerkingsovereenkomst met de provincie (2013) werd ook een nieuwe toekomst voor de leegstaande boerderij in Strijbeek overeengekomen. Met de bewoners van Strijbeek werd een intensief traject gevolgd om tot een goede invulling te komen. In het Perspectief voor Strijbeek (2014) werden ideeën aangedragen. Door allerlei omstandigheden konden een aantal daarvan niet gerealiseerd worden. In 2017 bleek een aangepast concept goed haalbaar.

De exploitatie van de Markhoeve gaat uit van bedrijven met een relatie naar agrarische grondstoffen, biobased, agrarisch onderwijs, landbouwinnovaties ten dienste van het Markdal en omgeving. De samenwerking met een proefboerderij van de ZLTO in Colijnsplaat, die leidde tot het in gebruik nemen van proefvelden, werd in 2019 gestart. De opstallen rond de Markhoeve werden in opdracht van de provincie na de zomer van 2019 gesloopt en de voorbereidingen voor de opbouw van de nieuwe multifunctionele bedrijfsruimte stond aan het einde van het jaar in de steigers. De vereniging zou eigenaar van het complex worden. Het gebouw is inmiddels klaar voor oplevering. Discussie over de wijze van financiering is niet afgerond. Naar verwachting gebeurd dat begin 2021.

Overige aandachtspunten en activiteiten in 2020:

- De werkgroep Landbouw:

heeft veel werk verzet het afgelopen jaar. In samenwerking met de provincie, maar vooral met de ZLTO werden na eerst een gezamenlijke startinterviews afgenomen en toekomstgesprekken gehouden met 16 agrariërs. Gekeken wordt naar vervolgentrajecten om te komen tot een meer duurzame landbouw in het Markdal. Duidelijk is dat beschikbaarheid van gronden voor verduurzaming nodig is.

- Koekelberg – Strijbeekseweg Breda

Beschikbaarheid gronden voor NNB en ruimtelijke mogelijkheden in Ulvenhout-Zuid in het gebied rond de Koekelberg en Strijbeekseweg leidde tot veel overleg en verkenning van planologische mogelijkheden en beschikbaarheid gronden. Op dit ogenblik wordt er gesproken met individuele eigenaren over de ruimtelijke mogelijkheden, naast de onderhandelingen door gemeente Breda in samenwerking met de vereniging om de gronden beschikbaar te krijgen, Voorzetting na de beperkingen t.g.v. Corona.

- Eigen financiële middelen en obligaties

Er is door een ad hoc werkgroep gewerkt aan een voorstel voor het uitgeven van obligaties, zodat gronden in eigendom kunnen blijven van de vereniging /of stichting. Deze middelen zijn ook nodig om de verwerving van gronden voort te zetten.

- Overgrense samenwerking:

Contact was er, op verschillende wijze, met organisaties aan weerskanten van de grens in het kader van de LIFE-aanvraag en de samenwerking binnen het project PROWATER. De LIFE aanvraag heeft niets opgeleverd. Samen met Waterschap Brabantse Delta, natuurmonumenten, gemeente Breda, en diverse Belgische partners werd onderzocht of een Life- project subsidiabel kon zijn. Het plan haalde net niet het aantal benodigde punten. Voor volgend jaar wordt een aangepaste aanvraag voorbereid. PROWATER verloopt volgens planning.

- Communicatie:

Nieuwsbrieven waren er, zowel van de vereniging zelf, als van de samenwerkende partners Waterschap, RHKDHV en Vereniging bij het VO,.

- Van Gogh NP in oprichting

Medewerkers van "Van Gogh Nationaalpark" benaderde de vereniging voor deelname door melkveehouders aan het bodemproject. Ambtelijk en bestuurlijk zijn er nu contacten over mogelijke samenwerking.

- Contacten met andere lokale organisaties

Binnen de provincie zijn er verwante initiatieven. Met Kleine Beerze, Waterpoort en Elsendorp is er directe contact en overleg geweest. De suggestie naar elkaar is om krachten te bundelen.

- Publicatie boek Markdal.

George Dirven heeft gewerkt aan een boek over het Markdal met een sterk historisch en geografisch karakter. Als vereniging hebben we waar nodig en mogelijk meegewerkt. Het initiatief is van de vereniging Paulus van Daesdonck. Het boek is 20 november gepubliceerd.

- Natuurpact:

Deelname aan de evaluatiecommissie van het Natuurpact van de provinciale en landelijke overheden. Deze evaluatiecommissie heeft de afgelopen drie jaar de realisatie van het natuurbeleid gevolgd en geëvalueerd. De deelname van de vereniging was als "bewoners", naast de andere maatschappelijke organisaties als natuurinstanties, provincies, gemeenten, ministeries, landelijke verenigingen. Tevens is aan een aantal landelijke workshops deel genomen. In het zelfde kader is meegewerkt aan de publicatie "Natuurbeleid Betwist" waarin het natuurbeleid sinds "Bleeker" wordt geanalyseerd en opnieuw aangezet. Hoofdstuk 7 gaat over wat de ervaringen zijn in het Markdal en de waarde van het zelf realiseren van beleid en uitvoering van natuur door bewoners in samenwerking met anderen.

- Beheer

De percelen in eigendom bij de stichting ten behoeve van natuur realisatie zijn ook dit jaar verpacht met meer ecologische voorwaarden. De pachtvrije percelen aan de Ulvenhoutselaan zijn ingezaaid, ook met wintergraan en kruiden mengsels.

- Right to challenge

Helaas is dit niet tot realisatie gekomen in 2020.

Zoals bekend bracht de Directeur Generaal Omgevingsbeleid van het ministerie van Binnenlandse Zaken Eric Jan van Kempen eind januari 2019 een werk bezoek in het Markdal. De Betrokken bestuurders van Provincie, gemeenten Alphen-Chaam, Breda, waterschap Brabantse Delta bespraken met hem en de vereniging het proces zoals dat de afgelopen jaren vorm heeft gekregen.

De ervaringen werden in een open gesprek tussen de bestuurders en betrokkenen uit het Markdal gedeeld. Vanuit de ervaring dat het proces goed maatschappelijk geborgd was, maar bestuurlijk nog meer verankering vroeg, bood de DG van Kempen aan om via de 'Right to Challenge' aanpak, vanuit het ministerie BZK de stroomlijning en verankering van het bestuurlijke proces te ondersteunen. Het uitdagende 'Right to Challenge' of 'Right to Cooperate', zoals een bestuurder het noemde, kan meer sturing bieden aan de relatie tussen overheden en initiatieven. De vereniging heeft op de vraag, hoe gedacht werd het aanbod van het ministerie in te vullen, aangegeven verder te willen werken aan een goed 'overall beheer' voor het Markdal. Alle aspecten waaraan nu gewerkt wordt moeten daarin een

plaats krijgen. Het gaat er ook om dat alle energie die er nu in het gebied is ook door werkt naar latere jaren. Kortom de ambitie van de vereniging in de samenwerking met alle betrokkenen en betrokken partijen.

1. Realisering van het hele NNB in het Markdal inclusief de nodige KRW-maatregelen aan verschillende zijbeken.
2. Omgevingsplan: ontwikkelplan Ulvenhout Zuid, waarmee voor de bewoners en dit gebied (ver)nieuwe(node) initiatieven worden vastgelegd en mogelijk gemaakt.
3. Omgevingsplan: ontwikkelplan Strijbeek, waarin eerder genomen initiatieven volgens een gegeven nadere regel mogelijk worden gemaakt.
4. Landbouwbeheerplan: het land- en tuinbouw verduurzamings- en vitaliseringsplan.
5. Energie transitie
6. Weg inpassingsplan: verduurzaming A58 passage in het Markdal.

De ondersteuning zoals aangeboden door BZK heeft in 2019 en ook in 2020 voor verschillende momenten in de planning gestaan. In 2019 was niet mogelijk mede door de stikstofproblematiek en de daar uitvolgende wijziging in het provinciaal bestuur. De afstemming met betrokken bestuurders is voor een goede uitkomst essentieel. In 2020 ging het al niet veel beter. Grotere bijeenkomsten konden immers vanwege corona geen doorgang vinden. Juist de bijeenkomst, zoals die gedacht was zou een heel grote groep betreffen. Inmiddels wordt op een andere wijze hieraan gewerkt. In 2020 is daar in individuele gesprekken met lokale bestuurders al op ingezet. Het aanbod van het BZK staat nog steeds. De ambities zoals hier boven verwoord blijven.

- Stichting

De gelijknamige stichting kent in 2020 hetzelfde dagelijks bestuur als de vereniging. De bestuursleden zijn onbezoldigd zodat dit geen lasten voor de Stichting oplevert.

Op basis van de overeenkomsten met provincie, gemeenten en waterschap geeft de stichting uitvoering aan de realisering van de 100 ha Natuur Netwerk Brabant samen met de maatregelen voor de Kader Richtlijn Water. Alle daartoe noodzakelijke handelingen vinden plaats onder aansturing door de procesmanager M. van Miert. Zie verder het jaarverslag van de Stichting.

Er was ook dit jaar een grote inzet van leden en andere betrokkenen. Voor de bestuursleden en de kandidaat bestuursleden was het een veeleisend jaar. Er was veel overleg, bijna wekelijks vergaderen. De onduidelijkheid over het bestemmingsplan en over de Markhoeve, het improviseren met de digitale middelen vanwege corona, het doorvoeren van de organisatie verandering en de daaraan gekoppelde personele wisselingen, het beschikken over eigen middelen middels obligaties, het duidelijkheid krijgen over beheer en eigendom gronden vormde de hoofdmoot van de jaaragenda. Geduld was/is nodig. Vergeleken met eerdere ideeën duurt het lang voor werkelijk zichtbaar zaken veranderen. Het proces is met de vaststelling van het VO dan ook lang nog niet af. Sowieso moet er meer duidelijkheid komen over beheer en eigendom, over bestemmingsplan en over eigen middelen in de vorm van obligaties. Maar het is zo ver, de uitvoering ter hand kan worden genomen.

Niet allen het realiseren van de plannen maar ook het toekomstig beheer vormt een uitdaging. De komende jaren zal het overleg met en de inzet van actieve leden, bewoners, grondeigenaren, andere betrokkenen een andere inhoud kennen maar zeker ook intensief zijn.

Die inzet, voor een duurzaam en vitaal Markdal, is er op basis van vrijwilligheid en is onbezoldigd. (Wij spreken over inzet van onbetaalde professionals)

De gezamenlijke basis met de betrokken overheden, zoals die in overeenkomsten was verwoord, zal een nieuwe formulering krijgen in 2021. De verdere ontwikkelingen worden in gezamenlijkheid met kracht en met vertrouwen voortgezet.

We sloten het jaar af met een nieuw bestuur en een vastgesteld VO. Zo komt toch echt het moment dichterbij waarnaar al lang uitgekeken wordt, door iedereen die de afgelopen jaren bij de plannenmakerij betrokken is geweest, 'de schop in de grond'

Het Algemeen Beraad bestond tot 20 januari 2020 uit:

Dorine Brinkhof
Jettie Rattink
Joop van Riet
Jan Roovers
Hans van Engen
Toon Goos
Willem Jan Goossen
Chanan Hornstra
Ronald van Heeringen
Sjef Langeveld
Esther Jansen
Joost de Jong
Ton Kroes
Nellie Raedts
Piet van Riel

Het Algemeen Beraad bestond vanaf 20 januari 2020 uit:

Dorine Brinkhof
Toon Goos
Joost de Jong
Nellie Raedts
Piet van Riel
Ronald van Heeringen

De Raad van Advies (tevens Raad van Toezicht voor de stichting) bestond in 2020 uit:

Mevr. I. Bakkers (van 20-1-2020 tot 21-12-2020)
Dhr. J. Schippers (van 20-1-2020 – heden)
Dhr. T. v. d. Weijden (van 20-1-2020 – heden)

Het Dagelijks bestuur bestond tot 20 januari 2020 uit:

Mevr. J. Rattink voorzitter
Dhr. J. Roovers penningmeester
Dhr. J. van Riet secretaris
Dhr. S. Langeveld plv. voorzitter

Het Dagelijks bestuur bestond vanaf 20 januari 2020 t/m 21 december 2020 uit:

Dhr. S. Langeveld voorzitter a.i.
Dhr. J. Roovers penningmeester
Mevr. J. Rattink secretaris
Dhr. R. Dijkman
Dhr. Ch. Hornstra
Mevr. M. Jansen

Vanaf zomer 2020:

Mevr. A. Jetten kandidaat bestuurslid

Vanaf najaar 2020:

Dhr H. Koevoets kandidaat bestuurslid

Het Dagelijks bestuur bestond vanaf 21 december 2020 uit:

Dhr. S. Langeveld   voorzitter
Dhr. J. Roovers   penningmeester vereniging
Dhr. H.J.P.E. Koevoets
Dhr. R. Dijkman
Dhr. Ch. Hornstra

Breda, 30 juni 2021

R.H. Dijkman
Algemeen bestuurslid

J.P.M. Roovers
Penningmeester

H.J.P.E. Koevoets
Vice Voorzitter

C. Hornstra
Algemeen bestuurslid

JAARREKENING

BALANS PER 31 DECEMBER 2020

(na voorstel resultaatbestemming)

	31-12-2020	31-12-2019
	€	€
ACTIVA		
Viottende activa		
<u>Vorderingen</u>		
Overige vorderingen en overlopende activa	-	2.000
<u>Liquide middelen</u>	28.067	3.858
	<u>28.067</u>	<u>5.858</u>

	31-12-2020	31-12-2019
PASSIVA	€	€
Reserves en fondsen		
Overige reserves	-16.835	-28.690
Kortlopende schulden		
Overige schulden en overlopende passiva	44.902	34.548
	<u>28.067</u>	<u>5.858</u>

STAAT VAN BATEN EN LASTEN OVER 2020

	<u>2020</u>		<u>2019</u>	
	€	€	€	€
Baten				
Lidmaatschapsgelden		4.978		4.367
Overige baten		<u>32.828</u>		<u>11.000</u>
		<u>37.806</u>		<u>15.367</u>
Lasten				
Overige kosten	602		190	
Kosten beheer en administratie	<u>25.349</u>		<u>13.959</u>	
Totaal van som der kosten		<u>25.951</u>		<u>14.149</u>
Totaal van netto resultaat		<u><u>11.855</u></u>		<u><u>1.218</u></u>
<u>Resultaatbestemming</u>				
Dotatie aan:				
Overige reserves		<u><u>11.855</u></u>		<u><u>1.218</u></u>

GRONDSLAGEN VAN WAARDERING EN RESULTAATBEPALING

Informatie over de rechtspersoon

Vestigingsadres en inschrijfnummer handelsregister

Vereniging Markdal duurzaam en vitaal is feitelijk en statutair gevestigd op Keermanslaan 71, 4835 GE te Breda en is ingeschreven bij het handelsregister onder nummer 57444978.

Algemene toelichting

De belangrijkste activiteiten van de rechtspersoon

De vereniging is genaamd Vereniging Markdal duurzaam en vitaal en is gevestigd te Breda. De vereniging heeft ten doel:

- het stimuleren en ondersteunen van projecten in het Markdal op ruimtelijk, economisch en maatschappelijk terrein, welke bevorderlijk zijn voor duurzame ontwikkeling van het gebied, het verbinden van land en stad en het daardoor mogelijk maken van een natuurlijk watersysteem met daarmee samenhangende biodiversiteit, recreatieve natuurbeleving en behoud en versterking van het cultuurhistorisch karakter;
- het stimuleren en ondersteunen van projecten op ruimtelijk, economisch en maatschappelijk terrein, welke bevorderlijk zijn voor duurzame gebiedsvernieuwing en het verbinden van stad en land;
- het beheren en doen beheren, middels een separate rechtspersoon, van fondsen en gelden die gebruikt worden voor de financiering van en de voornoemde jaarplannen en projecten;
- het verrichten van alle verdere handelingen die met het vorenstaande in de ruimste zin verband houden of daartoe bevorderlijk zijn;
- het uitvoeren van projecten en ingrepen middels een separaat gelijknamige stichting.

Algemene grondslagen voor verslaggeving

De standaarden op basis waarvan de jaarrekening is opgesteld

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de richtlijn C1, kleine organisaties zonder winststreven, uitgegeven door de Raad voor de Jaarverslaggeving.

Activa en passiva worden gewaardeerd tegen de historische kostprijs. Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben. Winsten worden slechts opgenomen voor zover zij op de balansdatum zijn gerealiseerd. Verplichtingen en mogelijke verliezen die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen indien zij voor het openmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

De uitbraak van het Covid-19-virus heeft wereldwijd tot een van de grootste crises van de laatste decennia geleid. De (gedeeltelijke) lockdowns hebben er onder meer toe geleid dat de bedrijfsactiviteiten in vele sectoren zijn geraakt. Bij het opstellen van de jaarrekening (waaronder de onderbouwing van de continuïteitsveronderstelling) is de impact van Covid-19 op onze organisatie nadrukkelijk geanalyseerd en gewogen. Bij deze analyse is rekening gehouden met de neutrale impact van Covid-19 op de onderneming in 2020 en de verwachte neutrale impact op de onderneming in 2021 en verder. Van belang is dat bij de bepaling van de verwachte impact op de onderneming in 2021 en verder, en dus ook de verwachte ontwikkeling in resultaat en liquiditeit, inherent een onzekerheid blijft bestaan ten aanzien van de duur van het Covid-19-virus en de daaruit voortvloeiende impact op de economie als geheel en op onze organisatie.

Grondslagen

Vorderingen

Vorderingen worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen de reële waarde van de tegenprestatie, inclusief de transactiekosten indien materieel. Indien geen sprake is van (dis)agio en transactiekosten is de geamortiseerde kostprijs gelijk aan de nominale waarde van de vorderingen. Vorderingen worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. Voorzieningen wegens oninbaarheid worden in mindering gebracht op de boekwaarde van de vordering.

Liquide middelen

Liquide middelen bestaan uit een banktegoed met een looptijd korter dan twaalf maanden. Rekening-courantschulden bij banken zijn opgenomen onder schulden aan kredietinstellingen onder kortlopende schulden. Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Kortlopende schulden

Kortlopende schulden worden bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Kortlopende schulden worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, zijnde het ontvangen bedrag rekening houdend met agio of disagio en onder aftrek van transactiekosten. Dit is meestal de nominale waarde.

De bepaling van het resultaat

Ontvangsten worden verantwoord in de periode waarin de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. uitgaven zijn in de staat van baten en lasten toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Baten

De Rijksbijdragen, sponsorbijdragen en overige baten worden verantwoord in het boekjaar waarin de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld zonder dat de door de vereniging gemaakte kosten in mindering zijn gebracht.

Lasten

De kosten uit eigen fondsenwerving en de kosten beheer en administratie worden bepaald op historische basis en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben.

Rentebaten en -lasten

De rentebaten betreffen de van derden ontvangen en te ontvangen bedragen aan rente over het boekjaar. De rentelasten betreffen de betaalde en te betalen bedragen aan rente over het boekjaar.

TOELICHTING OP DE BALANS

Viottende activa

Vorderingen

	<u>31-12-2020</u>	<u>31-12-2019</u>
	€	€
<u>Overige vorderingen en overlopende activa</u>		
Te ontvangen bijdrage procesondersteuning Stichting Markdal duurzaam en vitaal	-	<u>2.000</u>
<u>Liquide middelen</u>		
Rabobank	<u>28.067</u>	<u>3.858</u>

PASSIVA

Reserves en fondsen

In onderstaand overzicht is het verloop van het eigen vermogen weergegeven:

	<u>Overige reserves</u>
	€
Stand per 1 januari 2020	-28.690
Mutatie uit resultaatverdeling	<u>11.855</u>
Stand per 31 december 2020	<u>-16.835</u>

Kortlopende schulden

	<u>31-12-2020</u>	<u>31-12-2019</u>
	€	€
<u>Overige schulden en overlopende passiva</u>		
Stichting Markdal duurzaam en vitaal	31.314	30.962
Terug te betalen subsidie Pr Bernard Cultuurfonds	10.000	-
Te betalen accountantskosten	2.500	2.500
Vooruitontvangen contributies	<u>1.088</u>	<u>1.086</u>
	<u>44.902</u>	<u>34.548</u>

TOELICHTING OP DE STAAT VAN BATEN EN LASTEN

	<u>2020</u>	<u>2019</u>
	€	€
<u>Baten</u>		
Lidmaatschapsgelden	4.978	4.367
Overige baten	<u>32.828</u>	<u>11.000</u>
	<u>37.806</u>	<u>15.367</u>
<u>Lidmaatschapsgelden</u>		
Contributies	<u>4.978</u>	<u>4.367</u>
<u>Overige baten</u>		
Bijdrage procesondersteuning Stichting Markdal duurzaam en vitaal	8.000	8.000
Subsidie project Toekomstgesprekken	24.828	-
Overige baten (Nederland boven water)	<u>-</u>	<u>3.000</u>
	<u>32.828</u>	<u>11.000</u>
<u>Gemiddeld aantal werknemers</u>		
2020		<u>Aantal</u>
Gemiddeld aantal werknemers		-
2019		<u>Aantal</u>
Gemiddeld aantal werknemers		-
<u>Overige kosten</u>		
Kilometervergoedingen	402	146
Reis- en verblijfkosten	-	44
Overige personeelskosten	<u>200</u>	<u>-</u>
	<u>602</u>	<u>190</u>
<u>Kosten beheer en administratie</u>		
Huisvestingskosten	5.009	3.761
Kantoorkosten	320	957
Algemene kosten	19.820	9.065
Bank- en rentekosten	<u>200</u>	<u>176</u>
	<u>25.349</u>	<u>13.959</u>

	<u>2020</u>	<u>2019</u>
	€	€
<i><u>Huisvestingskosten</u></i>		
Vaste lasten (Energie Markhoeve)	<u>5.009</u>	<u>3.761</u>
<i><u>Kantoorkosten</u></i>		
Kosten automatisering	-	724
Porti	153	147
Kantoorbenodigdheden	<u>167</u>	<u>86</u>
	<u>320</u>	<u>957</u>
<i><u>Algemene kosten</u></i>		
Kosten toekomstgesprekken	10.913	-
Reclame- en advieskosten	3.449	3.234
Accountantskosten	3.025	2.533
Representatiekosten/ kosten vergaderingen	1.510	822
Abonnementen en contributies	892	763
Kosten excursies	30	1.592
Overige algemene kosten	<u>1</u>	<u>121</u>
	<u>19.820</u>	<u>9.065</u>
<i><u>Bank- en rentekosten</u></i>		
Bank- en rentekosten	<u>200</u>	<u>176</u>

Breda, 7 juli 2021
Vereniging Markdal duurzaam en vitaal

R.H. Dijkman
Algemeen bestuurslid

J.P.M. Roovers
Penningmeester

H.J.P.E. Koevoets
Vice Voorzitter

C. Hornstra
Algemeen bestuurslid